

300-ліття від дня народження Григорія Сковороди: виставки, концерти, наукові зустрічі та відкриття

3 грудня 1722 року в козацькому містечку, а нині селищі міського типу Чорнухи на Полтавщині народився славетний український філософ, поет, педагог, музикант, знаний далеко за межами України, Григорій Савич Сковорода.

У нинішніх реаліях цей волелюбний мислитель став одним із символів боротьби українців за свободу й незалежність, за власне право жити й обирати свій шлях. Його філософія – бути вільним, гідним, наповненим любов'ю та частям, задоволенням своєю працею, жити в гармонії зі світом, поза модою чи течіями – і на сьогодні актуальна. А ще – незнищенна. Як не знищеною залишилася скульптура Григорія Савича в селі Сковородинівці на Харківщині, де російські загарбники зруйнували приміщення Національного літературно-меморіального музею видатного мислителя, знищивши чимало безцінних експонатів.

До речі, цю скульптуру можна побачити при відвідуванні виставки «Світ Сковороди», яка відкрилася з нагоди ювілею в Національному центрі «Український дім», де побували й президент України Володимир Зеленський з дружиною. Окрім огляду експозиції, у якій представлені портрети Григорія Савича, проєкт передбачає можливість здійснити 3D-тур Сковородинівкою, зіграти в інтерактивну гру-тест, послухати барокову музику тощо.

Зануритися в атмосферу часів Григорія Савича пропонують і в Меморіальному музеї мислителя в Переяславі на Київщині. На його території розташований пам'ятний знак до 300-річчя від дня народження філософа з малюнком, що відображає світлогляд нашого земляка, а всередині будівлі колишнього Переяславського колеґіуму, де Григорій Сковорода починав свою педагогічну діяльність, а нині розміщений музей, – рідкісні книги XVII–XIX ст., колекція підручників, за якими навчалися 200 років тому, портрет Григорія Сковорода кінця XVIII ст., який вважається найдавнішим в Україні, та ін. До речі, а ви знали, що саме в Переяславі започаткували культурно-мистецький проєкт «Зі Сковородою в серці», у межах якого створюють рушники з автентичними орнаментами XVIII ст.? А ще днями в цьому місті, в «іменному» університеті Григорія Савича, відбувся культурно-мистецький форум «Сковорода – 300», що об'єднав студентів і викладачів кількох українських вишів.

Видатний філософ «прийшов» до Полтави з Харкова

Хоча найбільш масштабно в Україні ювілейну дату відзначили, напевно, у нашій області.

Так, 3 грудня в полтавському сквері, якому планують присвоїти ім'я Григорія Савича, відкрили відлику в бронзі невелику паркову скульптуру Сковороди. Пам'ятник «українському Сократові», так би мовити, у повний зріст на місці цієї мініатюри з'явиться на наступний рік навесні, скоріше за все, до Дня Європи. Установлену ж нині скульптуру передадуть до Полтавського краєзнавчого музею ім.В.Кричевського.

Ініціатором проєкту на честь видатного просвітителя-гуманіста став начальник облвійськкадрміністрації Дмитро Лунін:

– Разом із депутатами обласного, міського рівня, меценатами ми домовились, що тут буде сучасний пам'ятник. Полтава на це заслуговує.

Варіантів щодо місця встановлення скульптури було кілька. Зупинилися на сквері біля Школи мистецтв «Мала академія мистецтв» ім. Раїси Кириченко, адже, по-перше, новий об'єкт гармонійно вписується в архітектурний ансамбль, а по-друге, навколо багато знакового, символічного, а видатний філософ цьому приділяв велику увагу.

Сам образ просвітителя-гуманіста, створений переможцем блиц-конкурсу, народним художником України, членом Національної спілки художників Катібом Мамедовим, теж багато в чому символічний. От, наприклад, те, що Григорій Савич

іде босоніж, а чоботи несе за спиною, вказує на нього як на типового для його часу мандрівника. А ще ж є і сопілка, і книга, і птах, і інші деталі. Усі вони загалом не тільки характеризують Сковороду як особистість, а й показують його зв'язок із Україною, її історією, культурою, традиціями та світом (до речі, зважаючи на можливих гостей із-за кордону напис на пам'ятнику робитимуть двома мовами). Такий багатоплановий образ у кожного викликати свої асоціації, зазначив заслужений архітектор України, член Національної спілки художників Сергій Чечельницький:

– Говорячи про Григорія Савича, слід зазначити, що він завжди був у русі: жив у одному місці, другому, переїжджав, навчав дітей. Але ті пам'ятники, що є в нашій країні нині, статичні – чоловік або стоїть, або сидить. У цьому випадку ми з Катібом вирішили, що він повинен йти. Коли цей пам'ятник буде великим, дорога, по якій іде Сковорода, перейде в доріжку, що веде зі скверу до центру Полтави. Він ніби йтиме до людей, нестиме знання, свою філософію, доброту.

Місто отримає новий культурний об'єкт безплатно, у подарунок від меценатів (його орієнтовна вартість – 2 млн грн).

Відливатимуть скульптуру, скоріш за все, у Харкові, а в Полтаву привезуть і встановлять уже готовий пам'ятник. Бронзова частина (верх) буде 2,7 м, гранітний постамент, яким «спускатиметься» Григорій Савич, – близько 1 м.

– Інколи сам пам'ятник вилити набагато простіше, ніж створити мініатюру, адже деталі в ній

– головне, – зізнався Катіб Мамедов. – На виготовлення цієї невеликої скульптури пішло кілька місяців, ледь устигли до ювілейної дати.

– Дуже символічно, що конкурс на створення пам'ятника філософу виграли харківські скульптор і архітектор. Таким чином, Полтавська область, де народився Сковорода, і Харківщина, де закінчив своє життя, ніби об'єдналися навколо нього, – зазначив Дмитро Лунін.

– Своім прикладом упродовж 72 років власного життя ця людина хотіла показати, що ми повинні бути єдині, – сказав міський голова Олександр Мамай.

У день відкриття мініскульптури славетного філософа відбулося в обласному центрі й урочисте погашення випущених Полтавською дирекцією «Укрпошти» марок і конвертів, на яких зображені бронзовий пам'ятник Григорієві Сковороді та Чорнухинський літературно-меморіальний музей.

Окрім того, полтавці відзначили ювілейну дату концертом академічного симфонічного оркестру «Життєва музика філософа», гала-концертом обласного онлайн-фестивалю творчої молоді «Шляхами Григорія Сковороди», що об'єднав виконавців із різних регіонів, серією дискусій «Ідеї Сковороди в нашій сучасності» та ін.

На самій батьківщині мислителя теж відбулася низка урочистостей. Так, 3 грудня народний депутат України Максим Березін, заступниця начальника облвійськкадрміністрації Катерина Рижченко, представники органів місцевого самоврядування, громадськості поклали квіти до пам'ятника Григорієві Савичу, відвідали музей, на базі якого було відкрито галерею мистецтв. Над утіленням цієї ідеї в життя працювали чотири роки, вкладали кошти як обласного, так і місцевого бюджетів. У занедбаному колись приміщенні шкільної майстерні відкрили картинну галерею, також тут будуть краєзнавчий куточок, фонди музею. Нині на виставці представлено частину творів зі Всеукраїнської експозиції «Невлонний птах», започаткованої Полтавським художнім музеєм (галереєю мистецтв) ім.М.Ярошенка та присвяченої Григорію Сковороді. Також у межах урочистостей представників громадськості, сфери освіти, культури й мистецтв, істориків було нагороджено почесними грамотами й подяками, у селі Вороньки Чорнухинської громади відбулася концертна програма.